

**Egenkontrollprogram för försäljning
av folköl, tobaksfria nikotinprodukter
eller elektriska cigaretter och
påfyllningsbehållare**

- Försäljning av folköl enligt Alkohollagen 5 kap 5 §.
- Försäljning av tobaksfria nikotinprodukter enligt lag om tobaksfria nikotinprodukter 18 §.
- Försäljning av e-cigaretter enligt lagen om tobak och liknande produkter 5 kap, 16§

Vårt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja folköl, tobaksfria nikotinprodukter eller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med de lagar som reglerar försäljningen eller serveringen av respektive produkt. För att säkerställa att bestämmelserna kommer att följas ska du dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten, som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet beskriver försäljningsställets rutiner för att kontrollera bland annat ålder, märkning och utbildning.

Vid tillsynsbesök kontrolleras att egenkontrollprogrammet finns på plats och används regelbundet.

Egenkontrollprogrammet utgår från lagstiftningen, Alkohollagen 2010:1622, Lagen om tobaksfria nikotinprodukter 2022:1257 och Lagen om tobak och liknande produkter (LTLP) 2018:2088.

Försäljningsställe

Namn (på butik, kiosk, eller restaurang)	
Postadress	Postnummer
Ort	
Telefon/mobil	E-post
Datum när försäljningen startar	Antal anställda

Ägare

Företagets namn (enskild firma, aktiebolag, handelsbolag)	Organisationsnummer
Postadress	Postnummer
Ort	
Telefon/mobil	E-post

Datum

Underskrift

Namnförtydligande

Nedan följer ett förslag på vad ett egenkontrollprogram kan innehålla. Hjälp texten under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler och ni ska fylla i rutorna med verksamhetens rutiner. Du som säljer nikotinprodukter eller e-cigaretter ska enligt lag bifoga en kopia på ditt egenkontrollprogram när du anmäler försäljning till Söderåsens miljöförbund. För folkölsförsäljningen finns inget krav på att skicka in en kopia på egenkontrollprogrammet till miljöförbundet.

Skyltning av åldersgränsen 18 år

För att informera om förbudet att sälja eller lämna ut varor som regleras med 18-årsgräns till någon som inte har fyllt 18 år ska* ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället. Skylten ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället. (*Detta är inte tvingande avseende folköl men rekommenderas.)

Hur skyltar ni om 18-årsgräns för att sälja folköl, tobaksfria nikotinprodukter och e-cigarett?
Var är skyltarna placerade?

Ålderskontroll

Den som säljer eller lämnar ut folköl, tobaksfria nikotinprodukter eller e-cigarett ska vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Det är viktigt att all personal som arbetar i kassan känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen. Den som vid försäljning överlämnar varan till någon som inte har fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om kassapersonalen är osäker på kundens ålder ska de begära legitimation.

Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en ungs ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år. Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att varan kommer att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får varan inte säljas eller lämnas ut.

Hur kontrolleras kundens ålder i kassan vid köp av folköl, tobaksfria nikotinprodukter och e-cigarett:

Om någon som misstänks vara under 18 och/eller inte kan visa att han/hon är över 18 år och vill köpa folköl, tobaksfria nikotinprodukter och e-cigarett gör vi följande:

Folköl, tobaksfria nikotinprodukter eller e-cigarettor som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, internet eller liknande.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, internet/beställning av matkasse eller liknande?

Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att varan kommer att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år. Så här gör vi om någon misstänks "länga" folköl, tobaksfria nikotinprodukter och/eller e-cigarettor:

Information och stöd till personal

Personalen på försäljningsstället ska informeras och få det stöd som de behöver för att kunna följa de lagar och regler som gäller för verksamheten.

Personalen bör få information om följande:

- Straffansvar
- Åldersgränsen
- Lagning
- Märkning av förpackningar
- Marknadsföring
- Kontrollköp av kommunen

Så här ser våra rutiner för utbildning av egen personal ut:

Hur ofta och när ska personalen få utbildning och information om Lag om tobak och liknande produkter, Lag om tobaksfria nikotinprodukter & Alkoholagen samt att detta dokumenteras, se exempel bilaga 1:

Så här agerar vi om en kund blir hotfull vid någon situation:

Hur ser du till att ditt egenkontrollprogram hålls uppdaterat och anpassat för verksamheten:

Lagen ställer inga krav på åldern hos den som står i kassan. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år, och unga anställda bör därför få särskilt stöd.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med försäljning?

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

Marknadsföring

Marknadsföringen av de varor som avses här får inte vara utformad på ett sätt som kan väcka särskild uppmärksamhet och får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmanande. Den får inte heller utgöra ett dominerande inslag i miljön, till exempel genom en omfattande exponering av varan. Mer information om det kan man läsa på www.konsumentverket.se.

Vad har ni för rutin för att kontrollera att marknadsföring av folköl, tobaksfria nikotinprodukter och elektroniska cigaretter inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk?

Information om kontrollköp

Kommunen/tillsynsmyndigheten har rätt att göra kontrollköp för att testa om försäljningsställen har bra rutiner för sina ålderskontroller. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testar om det går att handla utan att visa legitimation. Syftet är förbättra rutinerna för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Märkning och innehåll avseende elektroniska cigaretter

På Folkhälsomyndighetens hemsida kan man läsa om och se hur förpackningar ska vara märkta.

Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska enligt 3 kap 2 § lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter ha en hälsovarning. Hälsovarningen ska enligt 3 kap. 9 § förordning (2019:223) om tobak och liknande produkter ha följande lydelse:

"Denna produkt innehåller nikotin som är ett mycket beroendeframkallande ämne".

- Hälsovarningen ska bl.a. återges på de två största sidorna på förpackningen och täcka 30 procent av ytorna.
- Volymen i en påfyllningsbehållare får max vara 10 ml eller 2ml för patroner eller tankar till elektroniska engångscigaretter eller engångspatroner.
- I vätska som innehåller nikotin får inte mängden nikotin överstiga 20 mg per ml.
- Informationsblad och innehållsinformation till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare måste vara på svenska.

Har ni någon rutin för att kontrollera och säkerställa att förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare är korrekt märkta samt att volym och nikotinhalt är enligt lagstiftningens krav? I så fall, vilken?

Enligt 2 kap. 7 § lag om tobak och liknande produkter ska en anmälan avseende en ny elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare lämnas in till Folkhälsomyndigheten senast sex månader innan produkten är avsedd att tillhandahållas konsumenterna på marknaden.

Har ni någon rutin för att kontrollera och säkerställa att elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare har varit anmälda i minst sex månader? I så fall, vilken?

Ex. kontroll med Folkhälsomyndigheten, intyg från leverantören

Information om folköl

För att få sälja folköl ska butiken vara registrerad som livsmedelsanläggning i den kommun där verksamheten bedrivs och vara avsedd för stadigvarande försäljning av livsmedel. Du ska också sälja matvaror i din butik. Försäljning av folköl ska vara ett komplement till försäljning av matvaror. Det är till exempel inte tillräckligt att bara sälja godis, glass och kakor.

Vad består matutbudet av? (Gäller dig som säljer folköl.)

Märkning och innehåll av tobaksfria nikotinprodukter

På Folkhälsomyndighetens hemsida kan man läsa mer om tobaksfria nikotinprodukter.

Förpackningar till tobaksfria nikotinprodukter ska enligt 7 § lag om tobaksfria nikotinprodukter (2022:1257) förses med en innehållsdeklaration och en text som upplyser om nikotinets skadeverkningar (hälsovarning).

Hur hälsovarningen ska utformas på förpackningen samt vad produkten får innehålla kommer komma genom framtida föreskrifter.

Märkningen på tobaksfria nikotinprodukter eller på produktens förpackningar får inte; antyda att en viss produkt är mindre skadlig än andra sådana produkter eller likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Har ni någon rutin för att kontrollera och säkerställa att förpackningar till tobaksfria nikotinprodukter är korrekt märkta samt att innehåll och nikotinhalt är enligt lagstiftningens krav? I så fall, vilken?

Om reglerna inte följs

Om bestämmelserna i de lagar och anslutande föreskrifter som reglerar försäljningen av folköl, tobaksfria nikotinprodukter eller e-cigarett inte följs kan kommunen förbjuda dig att sälja respektive vara under en viss tid eller besluta om andra administrativa sanktioner mot dig som näringsidkare som till exempel viten.

Personuppgifter

De uppgifter som lämnas i denna ansökan/anmälan registreras i vårt databaserade ärendehanteringssystem Vision. Personuppgifterna behandlas enligt bestämmelserna i Dataskyddsförordningen (2018:218). Du har rätt att efter skriftlig ansökan få besked om hur dina personuppgifter behandlats.

Åldersgränsdekaler samt utbildnings- och informationsmaterial för lagen om tobak och liknande produkter, lagen om tobaksfria nikotinprodukter och alkohollagen finns att beställa på Folkhälsomyndighetens webbplats www.folkhalsomyndigheten.se/tillsyn eller kontakta Söderåsens miljöförbund.

En kopia ska finnas i verksamheten och en ska skickas till:

Söderåsens miljöförbund
Box 74
264 21 Klippan
Växel: 0435- 78 24 70
Besöksadress: Storgatan 50 C, Klippan
www.smfo.se

Vid tillsynsbesök kontrolleras att ett egenkontrollprogram finns på plats och används regelbundet.

Information till personalen

Det är viktigt att din personal vet vilka regler som gäller vid försäljning av folköl eller e-cigarett, och varför reglerna finns. Ett sätt att försäkra sig om detta är att du informerar personalen en gång per år. Ny personal bör dessutom få en genomgång när de anställs. Kom ihåg att både berätta vad lagen säger och beskriva hur era rutiner ser ut.

För att komma ihåg när du har informerat din personal kan det vara bra att fylla i deras namn i en tabell, se exempel nedan. De bör själva få fylla i datumet då de senast deltog i ett informations- eller utbildningstillfälle.

Namn	Datum 1	Datum 2	Datum 3	Datum 4